

beheer streeft hier reeds naar „landschapsverbetering”, dat blijkt o.a. uit den Waterval bij den Ploegelanders weg.

JAC. P. THIJSSE.

VAN SLAPEN EN SLAAPVLUCHT BIJ VERSCHILLENDE VOGELSOORTEN.

II.

De Meeuwen. Als een zeer duidelijk voorbeeld van uitvoerders van een slaapvlucht moet ik toch zeker wel de verschillende meeuwensoorten noemen.

Zoowel de kokmeeuw, als de stormmeeuw, de zilver- en de mantelmeeuwen ook hun naaste verwanten, de verschillende sterntjes, maken een regelmatige, een iederen dag zich herhalende slaapvlucht, uitgezonderd natuurlijk in den broedtijd, naar een der om de stad gelegen slaappleatsen.

Vooral bij de kokmeeuw, die in het winterseizoen even algemeene stadsvogel is als de huismusch, treffen wij verschillende slaappleatsen aan, die ieder een deel van de meeuwen, voorkomende in de stad zelf of in de naaste omgeving tot zich trekken. Wij zullen thans even de verschillende slaappleatsen van kokmeeuwen, let wel van *Larus ridibundus*, zooals die zich in het winterhalfjaar van 38-39 aan ons voordeden,

met vermelding van enkele bijzonderheden, opsommen.

1e. De groote meeuwslaapplaats op het Buiten-IJ, dus tusschen den voormaligen Zuiderzeedijk bij Schellingwoude en de groote rioleeringsbuis. Deze slaapplaats trekt die meeuwen tot zich, die overdag te vinden zijn op het IJsselmeer, in het gedeelte van Waterland ten O. van Zunderdorp en ten Z. van Holysloot, verder de

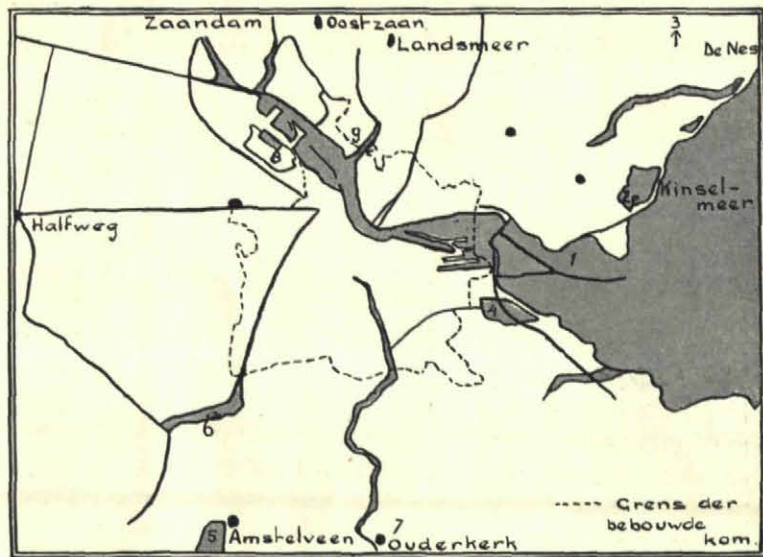

Fig. 6. Meeuwslaappleatsen om de stad. 1. Buiten IJ. 2. Kinselmeer. 3. Monnikendam. 4. Nieuwe Diep. 5. De Poel. 6. Nieuwe Meer. 7. Ouderkerk. 8. Amsterdammerspolder met Vlothaven. 9. Oostzanergat.

exemplaren uit de Watergraafsmeer tot aan Amstel en Weespertrekvaart. Natuurlijk zijn deze grenzen niet zoo zuiver, als hier aangegeven wordt, want men moet altijd met een ruime speling rekening houden. Het is hier uitsluitend een kokmeeuwen-slaapplaats. Van eenige trek naar de stad, of, zooals wel eens verondersteld is, naar de slaapplaats in den Amsterdampolder, is geen sprake. Slechts enkele exemplaren, die des daags op het IJ te vinden zijn, komen hier, daar alle kokmeeuwen daar vandaan naar den Amsterdampolder slapen gaan.

De meeuwen op deze plaats slapen voor een deel op het water, voor een ander deel op de groote rioolbuis en het terrein daarachter.

2e. Een kleine, reeds jaren bestaande, kokmeeuwenslaapplaats bevindt zich in het zuidelijk deel van het Kinselmeer. Zij slapen hier eveneens op het water. De vogels komen hoofdzakelijk uit de naaste omgeving van het meer.

3e. Abusievelijk wordt ook van de Nes, het buitendijksche land ten noorden van Uitdam, opgegeven, dat hier een slaapplaats gevestigd zou zijn. Deze is hier echter nooit geweest en na de droogmaking ook nimmer gekomen. Vermoedelijk verwarde men dit met het aanwezig zijn hier van de groote broedkolonie.

4e. Een kleine bevindt zich nog aan het Nieuwediep, maar het is de vraag, of het geen oponthoudsplek van die meeuwen is, welke slapen op het Buiten-IJ. En al is dit laatste niet het geval, dan staat het toch te bezien, of zij zich zal handhaven onder invloed van de groote slaapplaats.

5e. Een heel groote slaapplaats bevindt zich op de Amstelveensche Poel, waar zich de kokmeeuwen verzamelen uit de omgeving van Sloten, Amstelveen, de Haarlemmermeer, althans het oostelijk deel, maar ook uit Amsterdam-West, echter het meest zuidelijk deel daarvan. De aantallen zijn hier overweldigend. Het is een prachtig gezicht om tegen zonsondergang daar het invallen gade te slaan. De meeuwen overnachten hier op het water.

6e. Een nieuwere slaapplaats is ontstaan op het Nieuwe Meer, dat oorspronkelijk slechts een plaats was, waar deze soort, alvorens naar de Poel te trekken, eenigen tijd verbleef. Nu doet zij echter als slaapplaats dienst, misschien vervangt zij gedeeltelijk de Poel. De vijvers van het Boschplan doen thans ook dienst als tijdelijke verzamelplaats.

7e. Waarschijnlijk bevindt zich in de buurt van Ouderkerk een slaapplaats op den Amstel.

8e. Een groote slaapplaats bevindt zich op het slikterrein in den Amsterdampolder, waar de meeuwen van het IJ, uit de Binnenstad, uit West, maar ook van Sloterdijk, het Noordzeekanaal, tot het Zijkanaal F. en verder Zaandam, en de omgeving van Oostzaan en Landsmeer, de nacht komen doorbrengen. Een klein deel kan echter geruimen tijd aan den Rothoek verblijven, die in vroeger jaren ook als slaapplaats dienst gedaan heeft, maar door te sterke begroeiing als zoodanig is uitgeschakeld. Hier heeft men misschien nog met een aantal meeuwen te maken, bij wie de routine van het vliegen naar de slaapplaats aan den Rothoek nog niet geheel uitgewischt is. In ieder geval gaan zij echter, soms is het dan al vrijwel donker, door naar den Amsterdampolder.

9e. Een kleine slaappleats was er nog op het oude Oostzanergat, een armzalig overblijfsel van de eens zoo groote slaappleats, die daar vroeger was en die zich thans in den Amsterdampolder bevindt. Ook hier dus nog een restant van vogels, die de oude plaats nog niet konden vergeten, ondanks de talrijke veranderingen, die hier in den loop der laatste jaren hebben plaats gegrepen.

Tusschen al deze slaappleatsen, mogelijk is er zelfs nog wel een vergeten, zijn geen scherpe grenzen te trekken, zoodat het gebeuren kan, dat overdag exemplaren van verschillende slaappleatsen toch naast elkaar op hetzelfde voedselterrein te vinden zijn. Zoo krijgt men ook het elkaar passeeren op weg naar die slaappleatsen.

Foto J. E. Sluifers.

Fig. 7. Slaaptrekkende meeuwen.

Het invallen, het arriveeren dus op de slaappleats neemt al meer dan een anderhalf uur voor zonsondergang een aanvang. Soms gebeurt het in troepen, dan weer losse groepen en enkele individuen. Zij verzamelen zich op het slaapgebied, zoeken er dan ook nog voedsel, poetsen zich de veeren, en daarbij is het een lawaai van belang, dat ook den geheelen nacht verder voortduurt. Bij het eerste schemeren begint weer de aftocht, die geruimen tijd duren kan, en waarbij ieder individu naar zijn oude voedselterrein terugkeert, hetzij op een of andere gracht, hetzij naar een vuilnisbelt, enz. Als men zich op een dergelijke meeuwsaappleats tijdens het arriveeren of vertrekken der vogels bevindt, krijgt men wel eens den indruk van een sneeuwbus, zoo regelmatig geschiedt dit. Daarbij konden zoo nu en dan groote troepen plotseling door het een of ander verschromt, opvliegen, om na wat rondvliegen onder veel gekrijsch zich weer bij de anderen te voegen.

Een nauwkeurige opneming van begin en einde van het arriveeren en vertrekken, viel niet te doen, aangezien hierbij ook de tijdelijke verzamelplaatsen op willekeurige tijden verlaten werden. Daarbij komt, dat soms troepjes nog eens opvliegen, zich verwijderen om na eenigen tijd weer terug te keeren.

Tot dusver heb ik met opzet de andere meeuwensoorten niet behandeld. Wel komen op de meeste kokmeeuwenslaapplaatsen ook stormmeeuwen en zilverbmeeuwen voor, al is dit meestal slechts in enkele exemplaren. Deze beide meeuwensoorten houden er hier drie groote slaapplaatsen op na. *ie.* In den Amsterdammerpolder, dus bij de kokmeeuwen, hoewel een groot deel zich daar niet direct bij aansluit, verzamelen zich de zilvers en stormmeeuwen van het IJ, uit de stad, zelfs voor het grootste deel, van het Noordzeekanaal tot onder Velzen vandaan, verder bij Assendelft, bij Westzaan, Oostzaan, Zaandam enz. vandaan, die 's avonds in statige vlucht in groepjes op dit terrein verschijnen. Een enkele maal vliegen zij zelfs in een V-vlucht. Hun voedselterreinen zijn vooral de vele vuilnisbelten. De zilverbmeeuwen uit de omgeving van Amstelveen kwamen zelfs hier slapen, waarbij zij het Nieuwe Meer en de Kostverlorenvaart volgden. Het laatste jaar slaapt echter een deel daarvan op het Nieuwe Meer tusschen de kokmeeuwen.

De zilverbmeeuwen van Amsterdam en omgeving gaan in geen geval naar den zeekant ¹⁾. Het schijnt, dat de zilvers bij IJmuiden slechts weinig het binnenland in-trekken en zoo zij dit toch doen, dan blijft dit tot een smalle strook duingebied beperkt. Ook hier speelt natuurlijk de voedselfactor de hoofdrol. Daarentegen kon ik wel waarnemingen doen van het gaan naar de slaapplaats in den Amsterdammerpolder van zilverbmeeuwen, die zich ophielden ter hoogte van de Velzerpont in het Noordzeekanaal. Terwijl hier een deel der meeuwen naar den zeekant trok, ging een ander deel naar den Amsterdammerpolder, met tot gevolg een elkander passeeren, waarbij blijkt, dat beide richtingen geen enkele invloed op elkaar uitoefenen.

Een tweede zilverbmeeuwenslaapplaats bevindt zich bij Monnikendam, waarheen de meeuwen van het Buiten-IJ, het IJselmeer en het oostelijk deel van Waterland heentrekken.

Nog een ander deel der Amsterdamsche zilverbmeeuwen begeeft zich in de richting van Ouderkerk, waar dus waarschijnlijk zich ook wel een of andere slaapplaats zal bevinden. Tot dusver had ik echter geen gelegenheid dit nader uit te zoeken.

Daar deze drie slaapplaatsen niet zoo nauwkeurig aan elkander aaneensluiten, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat er zich hier of daar nog een bevindt.

De mantelmeeuwen, wier aantal uit de aard der zaak niet te vergelijken is met dat der andere soorten, slapen in den Amsterdammerpolder en bij Monnikendam. In den Amsterdammerpolder komen zij vooral van het IJ en uit de omgeving van Oostzaan. Hun aantallen varieren zoo tusschen de 60-80 ex., de eene keer wel meer, een ander

1) In de maanden Maart en April gaan de gepaarde zilverbmeeuwen niet meer naar de slaapplaatsen, maar verwijderen zich 's avonds uit de stad in de richting van het duingebied benoorden Wijk aan Zee, waar in het voorjaar de broedkolonie gevestigd is. Mogelijk zijn dit dus de broedvogels, die 's avonds de nog niet in gebruik zijnde kolonie opzoeken. De ongepaarde individuen zoeken dan nog altijd de slaapplaatsen op.

maal minder. Zij houden zich over het algemeen nog al afgezonderd; sluiten hoogstens bij zilverbreeuwen aan, heel zelden bij kokmeeuwen, tenminste op dit terrein. Zij slapen grootendeels op de remmingen, die hier in de Vlothaven aangebracht zijn.

Al deze meeuwensoorten houden strak aan hun eenmaal in gebruik genomen slaapplek vast. Slechts veranderen zij als het niet anders kan, en dan zoeken zij in de onmiddellijke nabijheid een nieuwe, om meestal, als dit mogelijk is, weer na eenigen

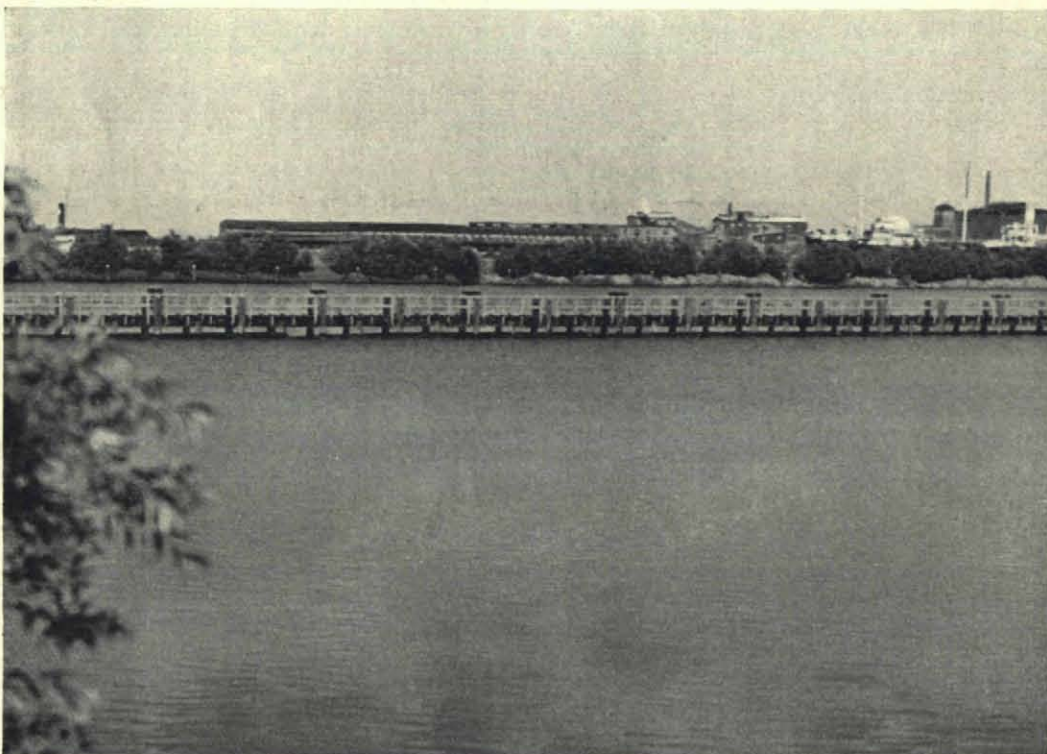

Foto J. E. Sluiter.

Fig. 8. De Vlothaven, slaapplek voor mantelmeeuwen en zilvers. Verblijfplaats voor de aalscholvers.

tijd op hun oude plaats terug te keeren. Op de avonden na zoo'n verandering keeren zij telkens nog weer naar de oude plek terug.

Bij de meeuwen komt het dikwijls voor, dat men 's avonds en 's nachts nog exemplaren op het IJ of zelfs in de binnenstad aantreft, op welk feit ik reeds in de inleiding mocht wijzen. Zelfs in het donker zijn die dieren nog bezig met voedselzoeken.

Nu blijft ons nog even te vermelden, dat ook vischdieven en groote sterns op het slik van den Amsterdampolder kwamen slapen, soms, vooral de vischdiefjes, in groote getale. Werden zij opgejaagd, dan konden zij als een dikke ronde wolk als het ware over het opgespoten zand stuiven. De groote sterns kwamen tot zelfs van het IJsselmeer ter hoogte van Diemerdam vandaan. De vischdiefjes maakten boven het

slaapterrein dikwijls snelle rondvluchten, die al hooger en hooger werden en met veel gekrijsch gepaard gingen. Het slapen komen van deze beide soorten was echter van korten duur, alleen maar gedurende Juli, Augustus en September.

Houtduiven en Holenduiven, doch vooral de eersten, hebben door de geheele stad verschillende z.g. slaapboomen. Slechts in kleine troepjes komen en gaan zij van deze boomen naar hun voedselterreinen buiten de stad. Een enkele keer zijn zij in wat grooter aantal bijeen op het voedselterrein, doch 's avonds ziet men ze weer in kleine troepjes naar de stad terugkeeren. Overal aan de grachten, in plantsoenen en parken, en op begraafplaatsen ziet men hier en daar zoo'n klein aantal bij elkaar zitten. Over het algemeen valt van de slaapvlucht weinig te bemerken, daar zij niet alleen in kleine troepjes naar hun slaapboom terug gaan, maar daar zij ook reeds vrij vroeg voor zonsondergang aanwezig plegen te zijn.

In het winterseizoen kan men ten zuiden van den weg Amstelveen-Ouderkerk echter wel heel groote troepen hout- en holenduiven aantreffen, die daar dan in de meestal bij een of andere boerderij gelegen boschjes hun slaappleats hebben.

Ik heb reeds gezegd, dat de duiven in het algemeen vrij vroeg reeds naar hun slaappleats gaan, doch ook het vertrek in den vroegen ochtend is gewoonlijk later, dan men zou vermoeden. Soms kan men nog na zonsopgang zoo hier en daar een troepje in een of anderen slaapboom zien zitten.

J. E. SLUITERS.

IETS OVER DE EIEREN VAN *VALVATA MACROSTOMA*.

Ieder, die zich met algen bezighoudt, weet wel hoe moeilijk het is, deze in alle stadia van hun wording en groei te herkennen. Vormen, die men gemakkelijk thuisbrengt, als zij hun sprekende karaktertrekken van copulatie en sporevorming vertonen, zijn zo goed als on-determineerbaar als zij deze indices missen. Het is dan ook niet, dan na vele inspannende uren aan het mikroskoop doorgebracht, dat men enig idee krijgt van hun vormenrijkdom. Tenslotte echter leert de liefhebber niet alleen mikroskopisch, doch ook makroskopisch zien of er iets bijzonders is. Vooral een klein studiebakje levert in dat opzicht prachtig materiaal! Het was bij een van de veelvuldige bezoeken aan zo'n miniatuurwereldje, dat ik kleine bolletjes van $\pm 1\frac{1}{2}$ —2 mm. doorsnede opmerkte, nietige slijmklompjes met kleine, groene puntjes erin, hier en daar aan de algen en het glas vastgekleefd. Bij druk barstten ze open met een knappend geluidje. De kleine, groene puntjes of algen, waar ik ze voor hield, waren ingebed in een slijm-massa, een gewoon verschijnsel bij tal van algen, en bleken bij vergroting een zeer karakteristieke vorm te hebben, die ik me niet herinnerde in de algenflora ooit gezien te hebben. Na veel zoeken bleek dat ik waarschijnlijk met sporen te doen zou hebben, die dan wel vrij groot waren $270\ \mu$ breed, $425\ \mu$ lang, maar dat was, gezien de grote zygoten van *Vaucheria* species, geen bezwaar. Een lastig ding was echter, dat ze allen door een snoer verbonden waren (fig. 1), zodoende een prachtige ketting vormend, die keurig opgerold in een étuitje, het slijmbolletje, lag. De kralen van de ketting waren onder het mikroskoop bij $80\times$ vergroting fraai donkergroen,